

"MINORITĂȚILE ÎN DIRECT"

În perioada 14-17 octombrie la București s-a desfășurat proiectul „ȘCOALA DE RADIO: MINORITĂȚILE ÎN DIRECT”.

Succesul acestui proiect, ajuns la a doua ediție, se datorează bunei organizări dar și a interesului tot mai mare din partea comunităților etnice din România de a trimite acei tineri care sunt dornici să învețe pașii esențiali pentru realizarea unei emisiuni radio.

Proiectul a fost organizat de Asociația „Rețeaua de Cultură” și finanțat de către Departamentul pentru Relații Interetnice. La deschiderea oficială a cursului, care a avut loc vineri, 14 octombrie, participanții au fost întâmpinați de către coordonatorul de proiect, Svetlana Crăciun. Acest om minunat și cu o experiență profesională remarcabilă ne-a făcut încă din prima zi să vedem în ea un prieten de nădejde la care să putem apela ori de câte ori este nevoie. Printre oficialitățile care au luat cuvântul la deschidere se numără Christiane Gertrud Cosmatu, Subsecretar de Stat DRI, Ioana Crihana, Director Executiv al ANBPR și Natalia Mujenicova, Director al Centrului Rus de Știință și Cultură din București.

După deschiderea oficială, la care au fost prezenți 100 de tineri aparținând minorităților naționale,

ne-am deplasat la Sema Park, unde am vizitat studiourile posturilor de radio Kiss FM, Magic FM și Rock FM. Aici am discutat, întrebăm și învățăm ce înseamnă să fi prezentator radio și de ce calități ai nevoie ca să reușești în această meserie. Fascinați, ne-am continuat programul spre următorul obiectiv, Televiziunea Română, unde au avut loc dezbateri tematice cu producătorul emisiunii „Conviețuiri” Mihai Alexandrescu și cu regizorul și realizatorul TV, Diana Deleanu. Ascultând poveștile lor nu poți să pleci dintr-un asemenea loc decât cu niște gânduri frumoase, conștient fiind că orice vis poate deveni real atâta timp cât TU crezi în el.

A doua zi ne-am deplasat către Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București, unde ne-am întâlnit cu Jenia Comănescu, redactor și realizator TV și cu Valentin Rupiță, regizor artistic și actor, doi oameni interesați și plini de experiență. După masă, în sala de ședințe a hotelului, Șerban Dumitru, redactorul de la Radio Iași, ne-a prezentat un format pentru realizarea unei emisiuni radio, iar trainerii Laura Caplea, Marilena Chiriță, Anca Vasi-

lescu și Dana Rusu ne-au introdus în tehnica poveștilor digitale. În a treia zi a proiectului am fost împărțiți în zece echipe de lucru, și a trebuit să realizăm câte o emisiune radio de 5 minute, și care să aibă drept subiect un eveniment din comunitatea noastră. La finalul zilei echipele și-au concretizat ideile în știri și reportaje audio și video. Materialele realizate au fost evaluate de către Jenia Comănescu, Valentin Rupiță și Iuliana Timofte, lector la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine.

Proiectul echipei de radio „Vocea ta” a fost desemnat câștigător, fiindcă în emisiunea „Fă-te ascultat, ascultându-i pe ceilalți” a fost prezentată o poveste reală din cadrul comunității croate, iar emisiunea a îndeplinit toate criteriile impuse de traineri. Se cuvine menționat că doi dintre membrii echipei câștigătoare, Călina Maria și Facraci Anca sunt originare din com. Carașova și aparțin comunității croate din România. Toate echipele s-au străduit să realizeze proiecte cât mai reușite și să respecte pașii ceruți, iar pentru acestu lucru, merită laudate.

Mulțumim Svetlanei și tuturor lectorilor care în aceste zile ne-au făcut să conștientizăm că dacă avem idei bune, avem în ei și prieteni de nădejde. Iar despre visul mareț al Svetlanei ca acest proiect să se transforme în realizarea unui post de radio, într-o „clădire sau un centru care să reunească aceste nevoi de exprimare și de promovare a limbii materne, culturii, tradițiilor și obiceiurilor”, doresc din suflet ca el să devină realitate, iar noi, participanții la cursul școlii de radio, să-i devenim colaboratori.

Slavica Muselin

Participanții la „Școala radio”

UREDNIŠTVO:

ISSN KOD 1841-9925

Počasni glavni urednik: prof. Milja RADAN

Glavni urednik: Ivan DOBRA

Urednici: Lina TINCUL; Daniel LUKAČELA; Slavica-Marija

MUSELIN; Marija LACKIĆ; Marija ĐURKICA; Marija KALINA

Tehnoredaktor: Zlatko Nikola URSUL

Adresa: Carașova 22, Caraș-Severin, 327065 România

Telefon: 0040-255-232255; fax: 0040-255-232146

E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com

Web: www.zhr-ucr.ro

REDACȚIA:

COD ISSN 1841-9925

Redactor principal onorific: prof. Mihai RADAN

Redactor principal: Ivan DOBRA

Redactori: Lina TINCUL; Daniel LUKAČELA; Slavica-Marija

MUSELIN; Maria LAJCHICI; Maria GIURCHITA; Maria CALINA

Tehnoredaktor: Zlatko Nikola URSUL

Adresa: Carașova 22, jud. Caraș-Severin, 327065 România

Telefon: 0040-255-232255; fax: 0040-255-232146

E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com

Web: www.zhr-ucr.ro

U OVOM BROJU / ÎN ACEST NUMĂR:

CUPA DIVERSITĂȚII

str. 3
pag. 3

FESTIVAL „CONFLUENȚE”

str. 5
pag. 5

KULTURALNE RAZMJENE

str. 6-7
pag. 6-7

DVOJEZIČNO GLASILO KARAŠEVSKIH I TAMIŠKIH HRVATA PUBLICAȚIE BILINGVĂ A UNIUNII CROAȚILOR DIN ROMÂNIA

Godina: XXIII
Broj: 134.
Listopad 2016.
Anul: XXIII
Nr.: 134
Oct. 2016

LANSIRANJE KNJIGE U PARLAMENTU

Parlamentarni skup nacionalnih manjina lansirao je u četvrtak 27. listopada, početkom od 12,00 sati, knjigu „Parlamentarni skup nacionalnih manjina 1990-2016”, događaj koji se odvijao u prisustvu predsjednika Rumunjske, Klausa Wernera Iohannisa te potpredsjednika Vlade Vasilea Dâncu i gospodina Florina Iordachea, predsjednika Zastupničkog doma Rumunjskog parlamenta. Također, na kulturnom događaju bili su prisutni predstavnici svih nacionalnih manjina iz Rumunjske, a karaševske Hrvate je predstavljao zastupnik Slobodan Ghera, predsjednik ZHR-a.

Prilikom događaja predsjednik Rumunjske je održao prigodan govor u Palači Parlamenta: „Zahvaljujem vam na pozivu i čestitam za lansiranje ovog sveska, plod vašeg dugogodišnjeg djelovanja. Priznajem vam da sam ovdje došao iz više razloga: ja sam i sam pripadnik jedne manjine dobro predstavljene u Ru-

Predsjednik Iohannis zajedno s predstavnicima nacionalnih manjina
nastavak na 2. str.

nastavak s 1 str.

munjskom Parlamentu; iz poštovanja za vaš dugogodišnji doprinos u izgradnji demokracije u Rumunjskoj, ali i mislima na budućnost, pogotovo kad znamo da nas očekuje elektoralna kampanija. Mislim da su tijekom godina, prisutnošću skupa nacionalnih manjina u Parlamentu imali koristi ne samo oni koje predstavljate na izravan način, članovi zajednica kojima pripadate, nego mi svi, državljani Rumunjske. Kad je bilo riječ o velikim nacionalnim interesima Rumunjske, o učvršćivanju demokracije, o obrani i promoviranju prava čovjeka, o našem pristupanju u NATO i Europsku Uniju bili ste lojalni partneri, korektni i privrženi. Do kraja, ono što sve nas spaja je pripadnost naciji državljana, snažnoj u svojoj raznolikosti i u vrednostima koje održava i izražava. U svom tom vremenu, bili ste dio procesa donošenja odluka

kroz vaše legislativno djelovanje i doprinijeli ste izgradnji tolerantne Rumunjske, koja valorificira raznolikost. Na kraju izražavam poštovanje za legislativno djelovanje parlamentarnog skupa nacionalnih manjina počevši s devedesetom godinom pa sve do danas i želim vam mnogo uspjeha u budućnosti. Uvjeran sam da budućnost prema kojoj idemo je budućnost dijaloga, tolerancije i

jedinstva u raznolikosti.

Predsjednik Zastupničkog doma, Florin Iordache, je naveo kako su u Rumunjskoj sve priznate manjine veoma poštovane, a njihov doprinos razvoju i moderniziranju Rumunjske države je veoma cijenjen. Lider parlamentarnog skupa nacionalnih manjina, Varujan Pambuccian, izjavio je da su predstavnici ovoga skupa stavili kroz svoju djelatnost utisak na recentnu povijest Rumunjske: "To je skup koji je uvijek imao principe od kojih nije odstupao, riječ je o solidarnosti između svih manjina i s većinom, riječ je i o stabilnosti i razvoju." rekao je Pambuccian.

Knjiga sadrži podatke o svim priznatim nacionalnim manjinama i o njihovom sudjelovanju u izgradnji novog demokratskog i ustavnog okvira.

Lina Tincul

HRVATSKA IMA NOVU VLADU

11. rujna ove godine održani su izbori za Deveti saziv Hrvatskog sabora.

Iako nije još istekla puna godina dana od proteklih parlamentarnih izbora, u Hrvatskoj su birači ponovno bili pozvani birati 151 zastupnika Hrvatskog sabora. Pored 140 zastupnika koji su se birali iz deset izbornih jedinica na teritoriju Republike Hrvatske, birana su još tri predstavnika dijaspe i osam predstavnika nacionalnih manjina.

Do ovih se parlamentarnih izbora stiglo zato što je 16. lipnja 2016. Hrvatski sabor izglasao, s većinom glasova, nepovjerenje premijeru Tihomiru Oreškoviću i njegovoj Vladi. On je dužnost predsjednika Vlade obnašao svega 146 dana, najkraće do tada u hrvatskoj modernoj povijesti. Prema zakonskim propisima, nova Vlada morala se konstituirati u roku od trideset dana, a za to je zadužena stranka ili koalicija koja pridobija parlamentarnu većinu. Domoljubna koalicija na čelu sa HDZ-om, koja je izborila najveći broj zastupnika u Saboru (59) nije uspjela formirati tu većinu, stoga se stiglo do raspisivanja prijevremenih izbora. Sabor je raspušten 15. srpnja 2016. godine, a osmi saziv je najkraći po svom trajanju od osamostaljenja Hrvatske.

Na izborima za Hrvatski sabor održanim 10. i 11. rujna 2016. godine HDZ je relativni izborni pobjednik s osvojenim 61-im mandatom, SDP-ova Narodna koalicija ima 54 mandata, Most nezavisnih lista osvojio je 13 mandata, Živi zid osam, IDS tri,

stranka Milana Bandića dva, po jedan HDSSB i nezavisni zastupnik Željko Glasnović.

Hrvatski sabor konstituiran je izborom Bože Petrova (Most nezavisnih lista) za predsjednika Hrvatskog sabora.

Konstituirala se i nova Vlada Republike Hrvatske čiji novi predsjednik je Andrej Plenković, dok su potpredsjednici Vlade Davor Ivo Stier, Damir Krstičević, Ivan Kovačić i Martina Dalić. Ostali ministri su: Vlaho Orepić (Ministarstvo unutarnjih poslova), Davor Ivo Stier (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova), Damir Krstičević (Ministarstvo obrane), Zdravko Marić (Ministarstvo financija), Ante Šprlje (Ministarstvo pravosuđa), Ivan Kovačić (Ministarstvo uprave), Lovro Kušćević (Ministarstvo graditeljstva i prostornoga

uređenja), Tomislav Čorić (Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava), Nada Murganić (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku), Nina Obuljen Koržinek (Ministarstvo kulture), Gari CapPELLI (Ministarstvo turizma), Tomislav Tolušić (Ministarstvo poljoprivrede), Pavo Barišić (Ministarstvo znanosti i obrazovanja), Slaven Dobrović (Ministarstvo zaštite okoliša i energetike), Oleg Butković (Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture), Martina Dalić (Ministarstvo gospodarstva, maloga i srednjega poduzetništva i obrta), Gabrijela Zalać (Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije), Tomo Medved (Ministarstvo hrvatskih branitelja), Milan Kujundžić (Ministarstvo zdravstva) te Ministar bez portfelja, Goran Marić.

Daniel Lucacela

POŽAR U GĂRÂNI

U jednom tmurnom jesenskom utorku, u Gărâni, malenom seocu u podnožju planine Semenika, planuo je veliki požar.

Vatra se je usred jakog vjetrova proširila munjevitom brzinom i uništila otprilike 80% kompleksa "La Scena", jednog od najpoznatijih mjesta za rekreaciju u zapadnom dijelu naše zemlje. Nekontrahirane vatrene stihije su prouzročile ogromnu materijalnu štetu.

Postoje više pretpostavki u vezi s uzrokom požara. Plamen je mogao izbiti od neočišćenog dimnjaka ili kratkog spoja nastalog radi preopterećene električne instalacije u kuhinji ili restoranu. Izvjesno je da požar nije bio podmetnut.

Vatrogasci su odmah pristigli na mjesto nezgode, ali zbog velikog požara teško su mogli smiriti, te, na kraju, posvemu ugasiti plamen. Oni su izjavili da je vatra gorjela kao baklja te da je po svemu poništila mjesto

i ostavila iza sebe samo crni pepeo. Na ovoj su sceni nastupali jedni od najvećih muzičara, spomenimo tu Jana Garbareka, Stanleya Clarkea, Larsa Danielssona, Mike Sterna, samo

tival Jazz-a.

Taj je veliki i poznati festival imao snagu okupiti svake godine u velikom broju, ne samo muzičare, nego i ljubitelje ovog muzičkog

Sursa: renasterea.ro

nekoliko od velikih imena iz svijeta jazz-a.

Počevši od 1997. godine sve do danas, na drvenoj sceni, koja je bila izgrađena iza restorana, održao se jedan od najpopularnijih muzičkih festivala u Banatu: Međunarodni Fes-

žanra iz različitih stranih država širom svijeta. Svake godine, od sedmoga pa sve do jedanaestog srpnja, ovdje se mogao čuti autentični jazz čiji su improvizirani ritmovi dosegili najveće kote kvalitete glazbe.

18. listopada, dakle, bit će zapamćen u "Poiana Lupului" (Vučjoj poljani), gdje je bio

izgrađen kompleks, kao dan tuge za ljubitelje dobre glazbe i mnogobrojne turiste koji su ovo mjesto posjećivali radi prirodnih ljepota okoliša, čistoga zraka i gostoljubivosti ugostiteljskog mjesta "La scena".

Maria Calina

nastavak s 10. str.

vidiš većem iz vremena. A što se tiče krlišta najdobro je da si ublažen u beli cola, stran ču oni vole zatvorene boje cola. Oni side na lišci, na drvi, i kad osete u blizini čovjeka čine kako mogu da padnu na njega. Što je pravo, nesam dosad patil da saberem nekoga krlišta iz šuma kudi sam odil i da mi turi pod kožu. Sam se čuval ili sam imal sreću. Ili i jeno, i drugo".

Nesmo više govorili za opasne stvari što nim se mogu dogoditi u šumi, i tako se veli ču za to ne dobro da previše govoriš. Počela sam onda da se žalim mojemu sugovorniku na lošu infrastrukturu, rekla sam mu ču ja mislim da ona skoro i ne postoji i tu treba da se mlogo po više inzistira i da se po više napravi. Mi je skoro sramota da vidim ču taka lepa mesta nesu semnalizirana. Zbog toga bilo kojemu človeku se može dogoditi da se zagubi. Međutim, Jakob je imal inako mišljenje:

"Ne mi se dogodilo da se zagubim. Svaki put sam imal brigu da pođem dobri informiran kudi treba da idem i kudi da vrnem. Obično pođem jenim putam i se vrnem drugim. Iskren da budem, meni ne smeta loša infrastruktura, više volim da bude sve

divijo negom uređeno. Istina je ču postoje turisti kojima je drago da se šetaju samo kad je sve uređeno, znam to, ali ja nesam jedan od ti. Nesam razočaran što se tiče toga, nesam srdit ču kod nas ne nakon što je po drugi država, mislim uređeno. Ja ne volim tu vrstu prirode. Ne volim da jest beton u prirodi ili asfalt, ja volim kako je kod nas. I fala Bogu, dobro je ču je ovako".

Bilo mi je drago kad sam čula da Jakob voli ono što ima i onako kako ima, mada sam svesna ču naši mlogi Karaševci se u tom pogledu s njim ne slažu, vole sve bolje i bolje.

"Ja imam jenu malu poruku za naši Karaševci što žive u selu, nastavio je Jakob još dok su mi u mislima njegove prijašnje riječi ublažavale strah od gubljenja po šumi, a ta je da idu da vide što imamo tu proti nas, ču jesu mlogi koji nesu bili nikad. Jesu mlogo deca mlada koja nesu bili nikad niti u Prolazu, mesto što je najblizu, pa da ne govorim za druga mesta. Mi imamo pečke "A kategorije", kako da im tako kažem, a to je pečka "Răsuflătoarea", pečka "Popovaț", u koje se tura samo s posebnim odobrenjem od Ministarstva i od institucija koje su zadužene

za te stvari. To su lokacije poznate na mondijalnim nivou. U ti pečka su lokacije ekološke de su fosilizirane životinje stare 20-30 iljade godine. Te pečke su zatvorene s železni vrati za obični turisti.

Imamo drevo Sequoia u Žrnju. To je drevo što raste u Ameriki. Praktički, ne samo ču imamo tu le-pote što se tiče zone karstike (pečke i Cheile Carașului), nego imamo i interesantne stvari što se tiče flore.

Tako ču tu imaš što da vidiš. Jesu mlogo puteve i pućake kroz koja možeš da si naplaniš oči i pamet s lepom prirodom".

Maria Calina

OBAVIJEST

Prodajem po vrlo povoljnoj cijeni praci i svinje za klanje ili za daljni uzgoj. Mala farma se nalazi u karaševskoj carini, svinje i praci su raznih težina i hranjeni isključivo domaćom hranom.

Za više informacija nazovite telefonske brojeve 0745090519 i 0752554877 ili osobno kontaktirajte Alina Stojku ili Zorana Dragiju.

OKOLINE SELA KARAŠEVA

Svaki človek si voli rodno mesto i makar će mlogi su pođeti po veliki varoši, po drugi država, kad-tad promisle na njino selo i na mesta iz blizine sela.

Tako čine i Karaševci i bilo koju tešku radu da imaju, sve ukradu nekoliko minuta iz njinog vremena, pa spomenu si jedan drugomu kako lepo djetinstvo su imali, pa govore se radosni za mesta de su se sigrali i de su rasli.

Prolaz, Pečka Liljačka, kod Koveja, Valjavica, su samo nekoliko mesta de Karaševci su neki put slavili prvoga maja, de su išli na ribu, de su pekli gratar, de su se kupljali...

Opazila sam jenoga Karaševka, velikoga ljubitelja prirode, što ima brigu, saznala sam kasnije, da si blizu svaki mesec napravi vreme da ide u šetnje na mnoga mesta koja je poznaval od kad je bil mal. To je Jakob Domaneant, bibliotekar u našem selu i človek od kojega sam doznala zašto mu je tako draga priroda iz okoline našega mesta.

"Mi, ovdje, imamo jaku lepu zonu – počel je on s uverenjem u glasu, a lice mu se prosvetlilo kakon kad bi poglenul na neki album s dragim slikama – toliko velike lepote u našim kraju će mlogo bi voleli da žive u ovakim selu i da imaju naokol sve što mi imamo! Mlogo sam se šetal kroz "Cheile Carașului", koje su „zalepene za naše selo" i ne samo da mi se čini, nego sam siguran da su one najlepe i najdivije "cheie" iz cele države. Velim to iz mojega iskustva i verujte mi da sam jako objektivn kad to kažem, ne reč ovde za neki subjektivizam proniknut iz toga će sam Karaševak i mlogo cenim svoj krajolik. Bil sam i u drugi "cheia", na primer u "Cheile Gârliștei", „Cheile Zărneștiului" i nelam da nabram sve, svaka si ima njeju lepotu ali ne može da se pritiče s lepotom što imamo mi ovde. Pućakom iz sela pa sve do u Prolaz je jako lepo, jesu tamo prekrasna mesta što ih manje-više svi znamo jer su svakomu relativno pristupačna, ali od poljane Prolaz dalje, kroz "cheie" je i po lepo i po divijo, sve do pečke "Tolosu", mesto de pućaka ima kraj. Tamo su takozvane „divije Cheie", tamo malko luđe idu če je teren jako opasan i nepristupačan za svakoga. Tamo je istinska milina prirode. Prošal sam i tu diviju stranu kudi se nemože proći tako lako. Tu moju želju sam si ispunil u jenim letu kad je bila šušna godina, pa sam mogal da prođem kroz vodu koja je dosta spala, če

inako bi mogal da idem samo priko čoka i da okolim najlepa mesta.

Ukrale su mi pogled i šume što su na Buju, to što retko možeš da vidiš te lepote na jenim mestu. Tako će mi smo ovde blagoslovljeni i onda zašto da ne iskoristiš tu mogućnost kad voliš prirodu, kroz koju da si odmoriš oči i dušu. Ja pošto volim jako mlogo prirodu se i šetam po svakojaki mestev dosta često.

Poznavam jako dobri i zonu kudi je bila stara štreka, po kojoj vlak je nosil ugljen od dreva iz Oravice u Ričicu. To je pak neka druga zan-

Pojana Prolaz

jimljiva turistička ruta kroz koju sam skoro prošal. Vedel sam mlogo tunela kroz koji sam prošal, čaral me studeni zrak što da me malko proladi posle dlge šetnje. Idući lagano po putu kudi je bila štreka, sve sam mislil če sad i posi la da stigne vlak natovaren s ugljenom. To su bila nekoliko minuta u koja za kratko sam se s mojim mislima vrnul u staro dobo, vremena kad vlak s njejm zvukom i črnem dimam je pozdravil gustu šumu".

Jako mi je bilo zanimljivo sve što mi rekal Jakob dosad i isto mi je bil drag i način na koji govori za našu okolinu. Tela sam da čujem i otkrijem ješte novosti i upletem Jakoba u po dlg turvin, pa sam oma počela da mu povedam če i meni je jako drago da se šetam, ali ja ne bi smejala da pođem na taki dlg put u polovin letu če se jako bojim od zmij. Kad idem leti u Prolaz kod mene kod salaša, doživim najveliku stra dok stignem. Skoro svaki put kad idem vidim zmiju, mlogi put viperu.

"U našoj zoni zmije da viđaš je nešto normalno, rekal mi je Jakob. Svaki put kad se šetam vidim zmiju. Ona ne toliko opasna za človeka koliko se misli, iz razloga što zmija ima

osjećaj za vibraciju, čuje iz vremena krač i se krene kako i svako živo biće što se boji od človeka. Zmija ne napada nikad brez razloga nego samo onda kad nesi oprezan pa ju zgaziš. To je jako redak slučaj da te uje zmija. Istina je da, kad ideš u ovaka šetanja postoje neka pravila. Nikad ne pođeš u teneši, nego u bukonđa po visoka, da u slučaju kad se dogodi da zgaziš na zmiju da ti se ne može dogoditi ništa kad te ugrize.

Ipak, kad se šetaš po našim „divijim" mestima izvan sela ne zmija najopasnija stvar što može da ti se do-

godi. Proleti su jako mlogo krlišti. Oni su jako opasni za človeka če oni nose jenu bakteriju koja može ponekad da bude smrtonosna za človeka. Kad si krliš nabije glavu pod telo človekovo on može da napravi degenerativnu bolest koja nosi do neke bolečine. Sva sreća je za nas stran če mi tu u okolini Karaševa nemamo krlišti taki opasni, kakon što su po drugi mestev. S druge strane, ja mislim če ne postoji niti jena životinja na svetu koja da se oseća sigurno u blizini človeka".

Jako mi se činil zanimljiv naš turvin, valja baš i zato če nesam više znala što da verujem. Makar koliko da mi povedaju če zmija ne opasna, po meni jest. Za krlišta nesam znala toliko mlogo, samo sam čula če ti turi pod kožu i ti se krv, pa drugo ništa po zlo ne može da ti se dogodi. I makar če sam znala če zmija je dlga, pa ju iz vremena vidiš i nekako možeš da utečeš ili da ju okoliš, a od krlišta nesam znala kako možeš da se obraniš prid što da se uspenje na tebe i jeme da te lazi, ja sam rekla Jakobu če samo zmiju ne bi da viđam.

"Što pravo, kad se često šetaš kroz šumu si formiraš oko, pa zmiju

nastavak na 11. str.

LOCUL III LA "CUPA DIVERSITĂȚII"

În perioada 21-23 octombrie, echipa de fotbal a Uniunii Croaților s-a deplasat la București pentru a participa la cea de-a doua ediție a "Cupei Diversității".

Evenimentul a fost organizat de către Departamentul pentru Relații Interetnice, în parteneriat cu Federația Română de Fotbal și a cuprins o serie de manifestări cu caracter cultural și sportiv, dedicate încurajării pluralismului cultural și etnic.

Evenimentul "Cupa Diversității" a debutat vineri, 21 octombrie, la sediul Federației Române de Fotbal cu o expoziție de fotografie realizată în cadrul proiectului "Comunitatea rromilor prin perspectiva artelor vizuale" și o expoziție de arte plastice, denumită "Tabăra interetnică de artă contemporană", la care au participat și deputații Slobodan Ghera și Zsolt Molnar, inițiatorii acestui proiect. Din partea DRI au asistat secretarul de stat Amet Aledin și subsecretarul de stat Lacziko Eniko, iar din partea Federației Române de Fotbal au fost prezenți Florin Șari și Diana Pirciu. Reprezentantul minorității croate în Parlament, Slobodan Ghera a participat și la o dezbatere pe tema prevenirii și eliminării rasismului în sport și modalități de promovare a schimbului de bune practici în combaterea discriminării, care s-a desfășurat sâmbătă la Casa Fotbalului.

Tot vineri a avut loc tragerea la sorti a grupelor turneului de fotbal, cele 10 echipe participante fiind împărțite în două grupe de câte cinci, după

cum urmează: în grupa A s-au aflat echipa Uniunii Democrate a Maghi-

Musulmani din România, Uniunea Culturală a Rutenilor din România și

arilor din România, Uniunea Elenă din România, Uniunea Democrată Turcă din România, Uniunea Sârbilor din România și Uniunea Ucrainenilor

Asociația Italienilor din România.

Campionatul de fotbal a debutat sâmbătă pe terenul sintetic al Complexului Național de Fotbal Buftea. Mecurile grupelor turneului de fotbal au fost disputate pe parcursul întregii zile de sâmbătă. Deși a suferit două înfrângeri, în fața rușilor lipoveni și a tătarilor, echipa Uniunii Croaților a reușit să se califice în semifinale ca urmare a victoriilor obținute în meciul disputat cu

din România, iar în grupa B, Uniunea Croaților din România, Comunitatea Rușilor Lipoveni din România, Uniunea Democrată a Tătarilor Turco-

Asociația Italienilor (4-0) și în meciul cu Uniunea Culturală a Rutenilor (3-0).

În semifinalele disputate duminică pe același teren sintetic, echipa Uniunii a întâlnit echipa maghiarilor, de care a fost învinsă la limită cu scorul 1-0, în timp ce tătarii au trecut de greci cu 4-1.

În finala mică, echipa noastră reușește să se impună cu scorul de 3 - 2 în fața grecilor și astfel să câștige un binemeritat loc III. Finala mare a fost câștigată pentru a doua oară consecutiv de Uniunea Democrată a Tătarilor Turco-Musulmani, care a învins Uniunea Democrată Maghiară din România cu 2-0.

Lina Tincul

SVETI VENDELIN I KLOKOTIČKI TAMBURAŠI

Prije 10 godina dobiva direktor muzeja Banata, iz Temišvara, jedan steg-barjak.

Na stegu slika jednoga svećenika s pastirskim štapom, oko njega ovce, trava i prekrasni kraj. Pita direktor svećenike koji to svetac može biti na slici. Nema odgovora...ne slažu se katedralni visokoučeni kolege, ni Nijemci, a još manje Mađari...nakon slučajnog razgovora s vlč. Katićem o spomenutoj temi on odmah odgovara, kakon iz topa: "pa vi ste prosti, to je Sveti Vendelin". Tako je i bilo.

Njega slavimo 20-og oktobra, većinom u njemačkim selima se slave kirvaji na ovaj datum. Mada bi se na prvi pogled moglo reći da trava i ovce nisu neka inspiracija za svagdanji život, ipak sv. Vendelin nosi nam duboku poruku. On upućuje da se ne zaborave naši korijeni...odakle smo i što smo...da je ono što smo nasledili od starih, vjera i gruda zemlje...da je to pravi raj...prava sreća!

Gledam starce po velikim kućama...kuće prazne...a oni čim čuju da se zaustavlja neki auto odmah otvaraju velike oči i u nadi da ih netko dolazi posjetiti...da dođu njihovi dragi anđeli, njihova djeca iz tuđine...ako još pamte da doma imaju majku! Zar majka nije najveća svetost u životu? I koliko ju se lako zaboravi...dok ovo pišem...mislim i na one žive i na one mrtve...mislim i na tebe i na

mene...Dok ovo pišem čekam da mi svaki trenutak stigne prof. Hačegan s

dva velika dijalektologa iz Zagreba: dr. Josip Lisac i dr. Josip Galić...dolaze da snime jezik naših majki...kažu da su one zlatol?

Gledam dvorišta po Žimboliji i Keči i u njima zaraslu travu i tufe od dva metara. Nekada su tu radile žuljevite ruke i sve je izgledalo prekrasno...danas naši ljudi žuljeve (bātature) prave po Njemačkoj, a ovde je šuma! Dolazi mi na pamet profesor koji je davno napustio svoje rodno mjesto. Rijetko je dolazio. Nakon smrti svojih roditelja nije više dolazio nikako. Mala kućica propala...neki ciganin kad-kad pobere seno...: "što ja da tražim tamo veli on, tamo nema budućnosti!". Jednoga dana ipak pokupi svoje djevojčice u auto i provodi se do sela...uđe u dvorište i sede pod ori u ladinu...a curice mu skakuću po travi kakon veverice! Beru cveće, gone leptire, penju

se na stabla, uzvikuju i valjaju se po senu i tako cijelo poslijepodne...one sretnije nego ikada...rekao mi je :-" velečasni, da znate će meni je sramota...moje devke više umu da vole svoju dedovinu nego ja koji sam se tu narodil!"

Gledam statistiku i čujem kako nam je ovdje iz grada samo u zadnjoj godini otišlo 1200 ljudi. Može čovjek biti ma koliko bogat u bijelom svijetu. Može spavati u najljepšem krevetu...ali kad se probudi, misli mu polete prema doma...tamo gdje je prvi put ugledao svjetlo dana i osjetio Boga! Nigdje san nije tako spokojan i miran kakon doma.

Gledam ovdje vjernike i polupraznu Crkvu...misli mi lete na one krajeve gdje na zvuk crkvenoga zvona cijelo selo zastane i zamoli "Anđeo Gospodnji" ...svatko gdje ga zvono zatekne...i na polju, i na cesti, i u birtu, i u dvoristu, sve stane na mestu!!!...samo čuješ šapat: "zdravo Marijo, milosti puna..." Mislim da Bog posebno voli karaševski narod...koje li milosti...koje li zlato dobiveno da sačuvamo...

Gledam i slušam starca koji mi govori : -"Gospodine, doživjeli smo da nam Žimbolija bude većem u četvrtoj državi" (danas Evropa, prije Srbija pa Austro-Ugarska pa Rumunjska)... da, tako je...narod treba da ostane makar se sve promenilo...i la da ostane ako mu korijeni budu čvrsti... "nikomu sveća ne gori do poranini" kaže stara poslovice...nela da gori ni ovom što ni plaše će više nema budućnosti. Božja je riječ ona zadnja. Sjedinimo sa Sv. Vendelinom u našu travu, u našu stvarnost i naučimo mladež da je ljubi. I da joj se veseli kakon klokotički tamburaši. To su današnji Vendelini.

Dr. theol. Davor Lucacela

IZLOŽBA GUTENBERG I SLAVENSKI SVIJET

Ove se godine, 23. listopada, obilježava 169 godina od uvođenja hrvatskog kao službenog jezika u javne službe.

Na Fakultetu Stranih jezika i književnosti Sveučilišta u Bukureštu, u suradnji Veleposlanstva Bugarske s Odjelom za rusku i slavensku filologiju, od 10. do 14. listopada održana je izložba Gutenberg i slavenski svijet.

Gutenberg je svijetu darovao prvu tiskanu knjigu, prvi prijevod Biblije na latinski jezik, poznata još i kao Gutenbergova Biblija.

Gutenberg Johann (pravo ime Johannes Gensfleisch zum Gutenberg), njemački tiskar, izumitelj tipografije (vjerojatno Mainz, oko 1397 – Mainz, 3. II. 1468). Podaci o njegovu životu i radu nepotpuni su i nesigurni. Oko 1430. otišao iz Mainza u Strasbourg, gdje je ostao, čini se, sve do 1448. baveći se brušenjem dragoga kamenja i proizvodnjom zrcala. Već je 1436. – prema sačuvanim dokumentima – imao tiskarski uređaj i njime izvodio pokuse. Od 1448. vratio se u Mainz; ondje je osnovao tiskarsku radionicu. Godine 1455. dovršio je Gutenberg prvi tipografski rad, lat. Bibliju na 1282 folio-stranice u dva stupca po 42 retka. To je glasovita Biblija od 42 retka, tiskana u 100 do

Referitor la articolul "INSTANȚA A DECIS – SLOBODĂN GHERA ESTE OFICIAL PREȘEDINTELE UNIUNII CROAȚILOR!", din numărul 133, ediția din septembrie a publicației noastre, trebuie adusă o clarificare. Pentru o înțelegere corectă a mesajului din articol (după părerea pertinentă a unora dintre cititorii noștri) termenul „facțiuni” poate fi substituit cu tabere sau grupuri, pentru a fi evitate eventualele conotații negative ale acestuia.

Daniel Lucacela

200 primjeraka, dijelom na pergamentu, a dijelom na papiru; od toga

izdanja sačuvalo se do danas 40-ak što potpunih što nepotpunih primjeraka. Dugo se tvrdilo da je, još prije

Biblije, grubljim slovima tiskao i neka manja djela (Fragment o sudu svijeta; Astronomski kalendar za 1448), ali se to nije moglo dokumentarno provjeriti. O daljnjem Gutenbergovu tiskarskom radu ne zna se ništa pouzdano; pripisuje mu se, među ostalim, tiskanje izdanja Missale speciale; Mainzer Catholicon i Biblije od 36 redaka, izdane u Bambergu. Posljednje tri godine života proveo je na dvoru kneza izbornika, nadbiskupa Adolfa Nassauskoga u Mainzu.

Iako su Kinezi već u 6. stoljeću koristili rezbarene drvene ploče za umnožavanje tekstova, a pokretna metalna slova korištena su za tiskanje u Koreji sredinom 13. stoljeća, u Europi su se do sredine 15. stoljeća knjige umnožavale prepisivanjem rukom, što ih je činilo skupima i rijetkima. Zahvaljujući Gutenbergovom izumu znanje se u renesansnoj Europi počelo brzo širiti.

23. LISTOPADA 1847. HRVATSKI JEZIK POSTAO SLUŽBENI JEZIK

Ove se godine, 23. listopada, obilježava 169 godina od uvođenja hrvatskog kao službenog jezika u javne službe.

Tada je na povijesnoj sjednici posljednjega staleškog zasjedanja Hrvatskoga sabora, 23. listopada 1847. u staroj zagrebačkoj zgradi na Markovu trgu, hrvatski jezik proglašen službenim u javnoj uporabi.

Prvi zastupnički govor na hrvatskom jeziku u Saboru je održao Ivan Kukuljević Sakcinski, mladi plemić, 1843. godine. On je u svom rodoljubnom govoru pozvao na uvođenje hrvatskoga jezika u škole i urede kako bi se mogao postupno uvesti i u javni život. To je bilo prvi put poslije mnogih stoljeća da jedan zastupnik hrvatskoga sabora govori hrvatski. Prije Kukuljevićeva govora, svi govori i saborski zapisnici, počevši od druge polovice 13. stoljeća, bili su na latinskom jeziku. U Hrvatsko se saboru hrvatski jezik kao službeni počinje primjenjivati od 1848. godine. Borba za afirmaciju hrvatskoga jezika

za vrijeme hrvatskoga narodnoga preporoda bila je jedan od glavnih elemenata u izgradnji moderne hrvatske nacije.

Podsjetimo, hrvatski jezik pripada skupini južnoslavenskih jezika. Službeni je jezik Republike Hrvatske, a njime govore još i Hrvati u Bosni i Hercegovini, Srbiji (Vojvodina), Crnoj Gori (Boka kotorska), Austriji (Gradišće), Italiji (Molise), Mađarskoj, Slovačkoj, Rumunjskoj te hrvatski iseljenici u Zapadnoj Europi, Sjevernoj i Južnoj Americi, Australiji i Novom Zelandu.

Nakon pristupanja EU i nakon što je Republika Hrvatska postala punopravnom članice Europske Unije, hrvatski je jezik postao 24. službeni jezik EU. To znači da hrvatski građani mogu pisati institucijama Europske Unije na hrvatskom i od njih dobiti odgovor na hrvatskom jeziku. Po tom je pitanju europsko zakonodavstvo jasno: službeni jezik zemlje članice istovremeno je i službeni jezik Unije, ravnopravan s ostalima.

Maria Lațchici

NACIONALNE MANJINE U RUMUNJSKOM AUDIOVIZUALNOM PROSTORU

Od 20. do 22. listopada ove godine, u glavnom erdeljskom gradu Cluj-Napoca Odjel za međuetničke odnose Rumunjske vlade (DRI) u suradnji sa Zavodom za istraživanje problema nacionalnih manjina (ISPMN) organizirao je konferenciju „Nacionalne manjine u audiovizualnom prostoru“.

Konferencija se odvijala u okviru opširnog istraživačkog projekta kojeg je pokrenuo ISPMN imajući kao cilj izradu raznovrsnih monografija koje će odraziti stanje etničkih zajednica u Rumunjskoj. Događaj je uživao stručnu potporu Radio România Cluj i TVR Cluj, pomoć koja se izrazila, između ostalog, prisutnošću njihovih glavnih urednika s uredništva za manjine.

Program je imao kao cilj identifikiranje medijskih produkcija iz Rumunjske (tisak, radio i tv emisije), koje istražuju aspekte vezane za kulturu i povijest nacionalnih manjina. Interes je bio pokrenuti i, po mogućnosti, razviti aktivna partnerstva između realizatora i urednika emisija namjenjenim etničkim manjinama, zamjene ideja, iskustava i dobrih praksi između istraživačkog i medijskog polja.

Zavod za istraživanje problema nacionalnih manjina (ISPMN) javna je ustanova podređena Vladi Republike Rumunjske, u koordinaciji Odjela za međuetničke odnose (DRI). ISPMN ima velik doprinos u proučavanju multidisciplinarnog istraživanja u očuvanju, razvoju te izražavanju etničkog identiteta, socioloških, povjesnih, kulturnih, lingvističnih, vjerskih te raznih drugih aspekata nacionalnih manjina i drugih etničkih zajednica u Rumunjskoj.

Na okruglom stolu sastali su se predstavnici prije spomenutog istraživačkog zavoda na čelu s vrsnim sveučilišnim profesorom na odjelu za sociologiju, predsjednikom Istvanom

Horvathom te istraživačima Anca Filipovici i Gyula Kozak te medijski stručnjaci: Diana Deleanu (producent TVR Bukurešt), Oana Lazăr i Laura Lucescu (TVR Iași), Lucian Ionică, Andrei

Boroševici i Miodrag Obradov (TVR Temišvar), Mihai Anghel i Vlasta Lazu (Radio Temišvar), Gyulşen Iusuf Ismail (Radio Constanța) te Gabriela Rusu Păşarin (Radio România Regional). Od strane Radio Reşița bili su prisutni Borislavca Eremalai, suradnica za emisiju na srpskom jeziku te dolje potpisani, urednik emisije na hrvatskom jeziku.

Teme razgovora bile su raznolike, interes se razvio oko stupnja zastupljenosti nacionalnih manjina u radio televizijskim programima, oko promoviranja jezika manjina u okviru tih programa sve do načina kako emisije za manjine i o manjinama utječu na javno mnijenje te koliko su angažirane u konstruktivnim raspravama koje se vode između etničkih zajednica i većinskog naroda.

Osobit interes pokazali su istraživači ISPMN-a za jezik s kojim se služe realizatori emisija za hrvatsku manjinu – je li to standardni hrvatski jezik ili pak neki drugi dijalektalni oblik hrvatskog jezika koji se govori u određenom području Rumunjske.

Naglasio sam da su naše emisije, bilo da se radi o televiziji ili radiju, redovno na hrvatskom standardnom jeziku budući da se ne radi o velikim leksičkim razlikama između normiranog jezika te idioma koja se u našim krajevima rabe, stoga komunikacijski proces

neće biti izložen opasnosti. Iako, kao primjer, karaševski govor ne pripada isključivo štokavskom narječju (po kojim je normiran hrvatski standardni jezik),

karaševski će govornik uspjeti s određenom lakoćom (ovisno, razumije se, i o stupnju naobrazbe govornika) shvatiti poruku govornika standardnog hrvatskog jezika. S druge strane, mi, redatelji, svijesni smo da moramo njegovati i mjesne govore hrvatskih zajednica u Rumunjskoj jer su one danas izložene brutalnom i akceleriranom procesu rumunjiziranja. Ako standardni hrvatski teži poboljšanju našemu govoru (leksičkom obogaćivanju i ne samo...) rumunjski će težiti jedino zamjenjivanju našeg jezika sa samim sobom (pogledaj primjer Jabalče, selo s pretežitim hrvatskim stanovništvom, gdje se govori isključivo rumunjski!). Zato je – i to sam posebno naglasio – rumunjski jezik današnja jedina pretnja karaševskome govoru.

Sve u svemu, susret je postigao svoje ciljeve, korist su izvukli, s jedne strane, istraživači, čije su se statistike obogatile novim podacima te redatelji, s druge strane, kojima uvijek dobro dođu ovakve razmjene iskustava, koje će se na kraju odražavati u poboljšanju radio televizijskih produkcija.

Daniel Lucacela

FESTIVALULUI COMUNITĂȚILOR ETNICE DIN BANAT

Județul Caraș-Severin, considerat de mulți ca fiind un simbol al conviețuirii în armonie a minorităților naționale, găzduiește anual un festival dedicat comunităților etnice din Banat.

Evenimentul, care a luat naștere la inițiativa Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Caraș-Severin, a ajuns anul acesta la ediția a XVI-a. Festivalului Comunităților Etnice din Banat a debutat în anul 2000 pe treptele Căminului Cultural din Carașova. După un circuit organizatoric de mai mulți ani prin localitățile județului, comunitățile etnice din Banat s-au reunit din nou la Carașova, de această dată pe scena Uniunii Croaților din România, unde s-a desfășurat o ediție aniversară. De-a lungul anilor, festivalul s-a derulat în mai multe locuri, el având un caracter itinerant, iar anul acesta, manifestarea s-a desfășurat la Caransebeș, în cadrul Festivalului „Toamna la Gugulani”, festival ajuns la cea de-a VII-a ediție.

Duminică, 9 octombrie, Caransebeșul a fost pentru câteva

ore capitala portului, cântecului și dansului popular, etalate de comunitățile etnice din Banat. În cadrul Festivalului Comunităților Etnice din Banat și-au dat concursul Ansamblurile „Romaes” din Greoni, coregraf Iancu Lepa, „Karaševska zora” din Carașova, coregraf Zoran Giurgiulena, „Barvinok” din Păltiniș, coregraf Mihai Bobic, „Stenca Liubcova” din Berzasca, „Kud Belobreșca”, coregraf Goran Stefanovici, „Boemia” din Gârnic, coregraf Nicolae Tismănariu, „Soko” din Socol și „Semenicul”, din Reșița, coregraf Nistor Ghimboasă și dirijor Petrică Vița, precum și solista vocală Ramona Vița. Doinele și brăurile au încins atmosfera de sărbătoare în Piața Centrală Agroalimentară din Caransebeș, scena

find încinsă de grupurile artistice reprezentând comunitățile etnice din Banat, care s-au reunit din nou în festi-

val. Spectatorii au avut ocazia să admire și să aplaude evoluția artiștilor amatori reprezentând numeroasele etnii din această zonă a țării.

Manifestarea a fost organizată de Primăria Caransebeș, Casa de Cultură „George Suru” și Serviciul Public „Piața Gugulanilor”.

Maria Giurchița

FESTIVALUL „CONFLUENȚE”

Formația cultural-artistică „Karaševska Zora”, condusă de instructorul Giurgiulena Zoran, a participat în perioada 21-22 octombrie la cea de a IX-a ediție a Festivalului Interetnic „Confluente”. Ediția din acest an s-a desfășurat la Iași și a reunit ansambluri ale etnicilor italieni, croați, germani, maghiari, evrei, greci, sârbi, tătari, ucraineni, turci, ruși-lipoveni și români. Scopul principal al acestui festival este promovarea și conservarea folclorului minorităților etnice din România.

Festivalul Intercultural „Confluente” a cuprins două zile de spectacol, iar momentele artistice prezentate au strâns un public numeros, impactul fiind pozitiv atât pentru audiență, cât și pentru participanți. Astfel, în prima zi a avut loc un spectacol de folclor al minorităților etnice,

pe o scenă amplasată pe Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt, în fața Consiliului Județean Iași. În cea de-a doua zi, din cauza condițiilor meteo nefavorabile, parada portului popular a fost

anulată, spectatorii putând asista doar la spectacolul organizat pe scena din incinta Casei de Cultură a Studenților. Evenimentul s-a bucurat de un public numeros care a apreciat frumusețea și diversitatea tradițiilor minorităților prezente.

Pe scena de pe bulevardul

Ștefan cel Mare și Sfânt au evoluat următoarele grupuri și ansambluri de dansuri tradiționale: „Di nuovo insieme” și „L'Alodolla” (italieni), „Karaševska Zora” (croați), „Korona” (germani), „Ordogtergye” (maghiari), „Or Neurim” (evrei), „Orpheas” (greci), „Kruna” (sârbi), „Canlar” și „Mini Qaradeniz” (tătari), „Veselka” (ucraineni), „Delinkanlılar” (turci), „Raduga” (ruși-lipoveni), „Cătălina” (români), respectiv soliștii Bianca și Maria Manoleanu acompaniați la pian de Remus Manoleanu, Antonio Furnari și grupul vocal „Amici”.

Proiectul a fost realizat de Asociația Italianilor din România – RO.AS.IT., în parteneri-

at cu Ministerul Tineretului și Sportului, Casa de Cultură a Studenților Iași, Primăria Municipiului Iași și Asociația Culturală și de Tineret „Eventum” și cu sprijinul financiar al Guvernului României, prin Departamentul pentru Relații Interetnice.

Maria Giurchița

KULTURALNE RAZMJENE IZMEĐU KLOKOTIČA I BUŠEVCA DO 1989. GODINE

Sve do 1989. godine kulturalne razmjene između Hrvatske i karaševskih sela bile su jedini način očuvanja etnokulturalne i lingvističke veze s državom kojoj pripadaju, ne od danas, od jučer, Karaševci.

Više od toga, umjetničke formacije na čelu s onom iz Klokotiča bile su sve do pada komunističkog sistema idealno sredstvo za scenско afirmiranje mjesnog govora, pjesme i narodne nošnje karaševskih Hrvata. Na taj se način ispunila jedna stara želja Đurđa Vatava, instruktora i duše folklornog ansambla iz Klokotiča, koju je izrekao u jednom intervjuu iz 1967. godine, a to jest „spektakl u kojim, na osnovi nekih vrlo starih melodija, nastupit će mjesna narodna nošnja, počevši s prvim kostimom atestiranim u Klokotiču”.

Karaševska sela su sačinjavala područje s najživahnijem i najoriginalnijem amaterskim pokretom iz bivšeg teritorija koji je pripadao gradu Ričici do 1968., a klokotički ansambl je važio kao jedna od najpoznatijih umjetničkih formacija iz županije, uz one iz Marge, Lăpușnicu Mare, Borlova itd. Kulturalna izdanja iz Ričice s kraja šesdesetih godina spominju i instrumentalno-koreografski vokalni ansambl iz Karaševa, snimke učinjene u Radijskom studiou Temišvar od strane amaterskih umjetnika iz Karaševa, Klokotiča, Rafnika „i iz drugih karaševskih sela”. I tada se

Nagrade i priznanja KUD-a "Klokotič"

grfskih tvorevina i karaševskih: unatoč svim tim očiglednostima, postoji sve veća opasnost da karaševski muzički folklor (posebice vokalni) bude zaminjen srpskim tvorevinama posuđenih iz drugih zona. Ova se tendencija ne može, na svu sreću, manifestirati u domeni plesa i narodne nošnje.

Kada je riječ o kulturalnim razmjenama obavljenih do 1989. godine, jedini je aktivni na međunarodnom planu bio folklorni ansambl iz Klokotiča i opće su poznate kulturalne razmjene između Klokotiča i Buševca iz Republike Hrvatske. Projekt suradnje i uzajamnog posjećivanja folklornih ansambala iz navedenih mjesta pokrenut je i financiran od Hrvatske, u okviru jedne pohvalne politike za održavanje veza s Hrvatima iz Austrije, Slovačke, Rumunjske.

Klokotičani 1973. godine u Buševcu

pravila jasna razlika između folkloru iz hrvatskog područja u Karaš – severinu i srpskoga folkloru iz županije, govoreći se o „osjetnim razlikama folklornih zona” između srpskih muzičko – koreo-

redovnika s juga Dunava. Nakon 1990. kulturalne su se razmjene razrje-dile, njihov efekt bijavši nadoknađen tečajima hrvatskog jezika i kulture za nastavničko osoblje, učenici i orguljaši

iz karaševskih sela su bili redovno pozvani u Hrvatsku na trošku hrvatske države.

Pedesetih godina prošloga stoljeća zbor iz Klokotiča je bio najreprezentativnija umjetnička formacija Karaševaka. Đuređ Vata-va je s jednom prilikom izjavio da „od 1954. ja pamtim zbor”. Klokotički zbor je inače bio podučavan od svećenika Hus-tiga Štefana (porijeklom Mađar), koji je dirigirao članove zbora oblačen u karaševskoj nošnji da bi izgledao seljak, kako je figurirao u natjecateljskim listićima. Na taj se je način vjerojatno maskirala potpora crkve, budući da su svećenici bili nekompatibilni s društveno – ateističkim odgojem. Od 1957. god. je počeo podučavati i Đuređ Vata-va, prešavši zatim na dirigiranje zbora. Na rumunjskom su se pjevale samo domoljubne melodije i maleni broj obrada banatskog folkloru, repertoar bijavši pretežno na karaševskom.

Negdže oko 1964. god., na strukturi zbora, plesne ekipe i s instrumentalnom skupinom, Đuređ Vata-va je formirao čuveni folklorni ansambl iz Klokotiča s prvim spektaklom: „Nuntă crașovenească”. Slijedili su „Cu cîntecul și jocul prin anotimpuri” (drugo mjesto na regionalnoj fazi VIII. Folklornog natjecanja), „Măsuratul oilor”, ponovna izvedba „Nuntă crașovenească” itd., programi s kojima su Klokotičani zauzeli prvo mjesto u državi 1981. i 1983. godine. Diplome dodijeljene klokotičkoj formaciji na raznim umjetničkim priredbama sačuvane su mnogo godina kod učitelja Vata-va, neko vrijeme su bile izložene u jednoj prostoriji iz mjesnog Doma kulture, a trenutno se nalaze kod dr. Milje Vata-va, nekada instruktora folklornog ansambla iz Klokotiča.

Ivan Dobra

JEDNE DAVNE LIPANJSKE NEDJELJE IZ 1973. GODINE

Povijest odnosa Klokotiča i Buševca započinje u lipnju 1973. godine kada je u Klokotič došla četveročlana delegacija Hrvata iz Buševca koja je željela pokrenuti kulturalne razmjene s predstavnicima Hrvata iz Rumunjske.

Najprije su bili u Keči, odakle ih je obitelj Mikšić poslala u Klokotič da traže učitelja Đurđa Vata-va, instruktora folklornog ansambla iz Klokotiča, ako žele kulturalne veze.

Davne 1973. godine, u jednoj lipanjskoj nedjelji prije podne, svi iz doma učitelja Vata-va su bili u mjesnoj crkvi na Sveltoj misi, koju je tada celebrirao vlč. Stjepan Hustig, tadašnji župnik klokotičke župe. Đuređ Vata-va nije toga dana otišao u crkvu jer je imao slomljenu nogu, a ionako funkcija učitelja nije u to vrijeme bila kompatibilna s prisustvom na Svetim misama. Sam u svome domu, odjednom začuje lagano kucanje na vratima i opazi u dvorištu četiri osobe koje su mu odmah poželjele „dobar dan” i nastavile na sljedeći način: „Mi smo iz Jugoslavije, jedna delegacija iz Buševca, mjesto u blizini Zagreba, i želimo napraviti kulturalnu razmjenu sa selom Klokotič. Ja sam Robić Stjepan, predstavio se vođa, predsjednik naše kulturalne asocijacije, i hoćemo da s vašim ansamb-lom dođete kod nas u mjesecu listopadu”.

Veoma iznenađen s prijedlogom, Đuređ Vata-va je znao da se iz Rumunjske toga doba veoma teško izlazi van, ali to im nije mogao reći, već je gostima predložio i inzistirao da najprije Buševac posjeti Klokotič, kako bi zatim Klokotičanje imali razlog više posjetiti Buševac. Do kraja im je rekao zašto je bolje da oni dođu prvi put i odgovorili su mu da je njihova stvar s odobravanjem viza, jedino da im kaže gdje da pošalju pozivnicu. Zajedno su zatim odredili da pišu Domu kulture iz Klokotiča, općini i lupackom partijskom komitetu, zatim županiji, i to odjelima za partiju i kulturu, te da se na kraju obrate i Odboru za

kulturu iz Bukurešta. S ovime su gosti bili zadovoljni i nakon što su otišli, Mikola, brat instruktora klokotičkog folklornog ansambla, koji je već znao o čemu je riječ, rekao je sljedeće: „bajco, s ovime smo ostali, nećemo ih više nikada vidjeti”. Tada nitko nije mogao znati da li se dugogodišnji računovođa lupacke općine prevario ili nije prevario, ali nakon toga, svaki put kad su polazili

odmah odgovorio 60 no do kraja su u Hrvatsku otišle 70 osobe iz Klokotiča. Ipak, nije sve bilo tako glatko kako možda izgleda. Svim instrumentistima folklornog ansambla je bila uskraćena viza jer su navodno rekli ne znam gdje da se više neće vratiti čim jednom prijeđu granicu. Odobrili su druge instrumentiste na ta mjesta, u istom danu, ali nisu bili toliko vješti, pa su

Klokotičanje otišli u Hrvatsku bez ijedne probe. Uzeli su i jednog instrumentistu koji je na početku htio ići ali je bio odbijen, kako da mu se nakon toga svi mole da ide. U ostalim godinama Mikola Vata-va je davao izjave iz kojih je proizlazilo da osobno odgovara za toga i toga, kako bi im se svima mogle izdati vize.

*Nastavak u sljedećem broju.
Ivan Dobra*

u Hrvatsku, Đuređ Vata-va je u šali spominjao svome bratu riječi iz lipnja 1973. godine.

Krajem kolovoza ili nešto kasnije, početkom rujna, svakako prije klokotičkog kirvaja, stigao je službeni poziv da Klokotičanje budu u Buševcu za 29. listopada, za Dan državnosti. Odmah nakon toga, jednog ponedjeljka, gospodin Tudor Iorga ili, bolje rečeno, drug Tudor Iorga, jer je tada tako bilo, koji je inače u to doba radio kao tajnik za propagandu u županiji, pozvao je Đurđa Vata-va u Ričicu u svoj ured, gdje ga je pitao da li žele ići u Hrvatsku, a kad je dobio potvrđan odgovor još je pitao i koliko osobe namjeravaju otići s folklornim ansamb-lom. Instruktor je

Svakog petka s početkom od 19:10, na frekvenciji 105,6 MHz Radio Rešice, emitira se naša emisija na hrvatskom jeziku. Slušajte nas!